

Shier

Testa
dig själv och
din verksamhet

Modellen kan laddas ner via
www.diskuteradelaktighet.se
www.hso.se/barn

Vägar till delaktighet

• öppningar

• möjligheter

• skyldigheter

Nivå 1

Barn blir lyssnade till

Börja här:
Är jag beredd att lyssna på barn?

Arbetar jag på ett sätt som möjliggör att barn blir lyssnade till?

Är det ett policykrav att barn ska bli lyssnade till?

Nivå 2

Barn får stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter

Är jag beredd att stödja barn att uttrycka sina åsikter och synpunkter?

Har jag tillgång till olika aktiviteter och metoder som stödjer barn att uttrycka åsikter och synpunkter?

Är det ett policykrav att barn ska ges stöd i att uttrycka sina åsikter och sina synpunkter?

Nivå 3

Barns åsikter och synpunkter beaktas

Är jag beredd att beakta barns åsikter och synpunkter?

Möjliggör den beslutsfattande processen att barns åsikter och synpunkter beaktas?

Är det ett policykrav att barns åsikter och synpunkter ska vägas in i beslutsfattande?

Nivå 4

Barn involveras i beslutsfattande processer

Är jag beredd att låta barn delta i mina beslutsfattande processer?

Finns ett förfarande som möjliggör för barn att delta i beslutsfattande processer?

Är det ett policykrav att barn ska vara involverade i beslutsfattande processer?

Nivå 5

Barn delar makt och ansvar över beslutsfattande

Är jag som vuxen beredd att dela inflytande och ansvar med barn?

Finns ett förfarande som möjliggör för barn och vuxna att dela inflytande och ansvar över beslut?

Är det ett policykrav att barn och vuxna delar inflytande och ansvar över beslut?

Delaktighet på alla nivåer

Barns delaktighet handlar om att vuxna

- lyssnar på barn och unga och tar dem på allvar
- ger barn och unga stöd i att uttrycka sig
- anser att barns och ungas åsikter är betydelsefulla
- låter barn och unga vara med och fatta beslut och ta ansvar

Det här beskriver den irländske praktikern och forskaren Harry Shier i sin modell för delaktighet Pathways to participation som illustreras på andra sidan. (På svenska: Vägar till delaktighet: Öppningar, möjligheter och skyldigheter). Modellen ger vägledning i hur verksamheter kan uppnå barnkonventionens krav om barns rätt att komma till tals.

Delaktighet kan både mätas och utvecklas

Shiers delaktighetsmodell kan bland annat användas för att testa dig själv eller din verksamhet: Hur bra är vi på att ge barn och unga utrymme att vara delaktiga på riktigt? Den viktigaste diskussionen uppstår när svaret på någon av frågorna blir nej. Borde vi ha kunnat svara ja? Och: Vad behöver vi för att kunna svara ja? Hur kan vi förändra vårt arbetssätt? Är vi beredda på följderna?

Fem nivåer av delaktighet

1. Barn blir lyssnade till

Barn får möjlighet att uttrycka sig och vuxna lyssnar. Vuxna kan tro att barn inte är intresserade av att delta i beslutsfattande. Forskning visar att det inte stämmer. Tvärtom uttrycker många barn att de vill ha mer att säga till om.

2. Barn får stöd i att uttrycka sina synpunkter

Det finns många orsaker till att barn inte uttrycker sina synpunkter – blyghet, dåliga erfarenheter eller för lite tid. För att barn ska kunna uttrycka sig måste de vuxna stötta barnen i att säga vad de tycker. På nivå 2 ger vuxna barnen stöd att uttrycka sig och positiv förstärkning.

3. Barns åsikter och synpunkter beaktas

De två första nivåerna innebär inte att vuxna automatiskt tar hänsyn till det barnet sagt och låter det påverka beslutsfattandet. På nivå 3 väger vuxna också in det barnet säger i beslut, men det är inte säkert att man beslutar enligt barnets önskemål. Den vuxne ansvarar för beslutet – men det är viktigt att barnet får veta varför ett visst beslut fattats.

4. Barn involveras i beslutsfattande processer redan från början

På nivå 4 bjuder vuxna in barn att vara aktivt deltagande i beslutsfattandet, inte bara rådgivande. Barn är direkt involverade där beslut fattas. På nivå 4 möts barn och vuxna redan från början, planerar tillsammans och fattar beslut tillsammans.

5. Barn delar makt och ansvar för beslutsfattande

På nivå 4 är barnet med i hela processen kring planering och beslutsfattande, men barnet kan ha begränsad makt att påverka besluten. På nivå 5, däremot, delas makt och ansvar fullt ut.

Tre steg på varje nivå: Öppningar, möjligheter och skyldigheter

Till vilken grad är en organisation eller en person beredda att låta barn och unga påverka? Och hur mycket?

Öppningar uppstår så snart organisationen eller personalen är beredd att börja tillämpa principerna.

Möjligheter inträder då de vuxna kan börja arbeta praktiskt i enlighet med någon av modellens nivåer. Organisationen visar sitt engagemang för saken genom att erbjuda personal utbildning och tid för att utveckla nya arbetssätt.

Skyldigheter uppkommer då organisationen har fattat beslut om att förverkliga ett visst program för ökad delaktighet. Beslutet innebär att personalen ska arbeta enligt programmet, som integrerats i det dagliga arbetet.

Shier, H. 2001. Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. Children & Society Volume 15 (2001) pp. 107-117. Artikeln översatt till svenska av projektet Egen växtkraft/ Handikappförbunden